

## Fənn sillabusu

Ixtisas: 050810-Turizm işinin təşkili <sup>AB</sup>  
Fakültə: İqtisadiyyat və idarəetmə  
Kafedra: Maliyyə idarəetməsi və audit

### I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Mühasibat uçotu  
Fənn proqramı: Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 19 may 2017- ci il 242 sayılı əmri ilə təsdiq edilmişdir  
Kodu: IPF- B09  
Tədris ili: II (2024/2025) Semestr II  
Tədris yükü: Cəmi: 30 saat (30 saat müəhazirə)  
Tədris forması: Əyani  
Tədris dili: Azərbaycan dili  
AKTS üzrə kredit: 5 kredit  
Auditoriya №:  
Saat:

### II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Tağızadə Səriyyə Cəfər qızı, baş müəllim  
Məsləhət günləri və saati:  
E-mail ünvanı: sariyyatagizade@gmail.com  
Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Füzuli küç., 170-a

### III. Təvsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

#### Əsas

1. Q.Ə. Abbasov "Mühasibat uçotu". Dərslik. Bakı, "İqtisad Universiteti" nəşriyyatı, 2015
2. B.U. İsayev, Q.Ə. Abbasov, M.Ç. Hacıyeva "Mühasibat uçotunun nəzəriyyəsi". Bakı, Azərneşr, 1998
3. Q.Ə. Abbasov, Mühasibat uçotunun nəzəriyyəsi. Bakı, Az. DİU-nin nəşriyyatı. Bakı, 2009
4. Ə. Sadiqov və müəll. kollektivi "Mühasibat (maliyyə) uçotu". Dərslik. Bakı, 2013
5. A.M. Cəfərov "Mühasibat uçotu". Bakı, 2011

#### Əlavə

6. "Mühasibat uçotu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 2004
7. "Mühasibat uçotu" Qanunlar qaydalar və təlimatlar. Bakı, 2008
8. Ə. Sadiqov "Mühasibat uçotu" I, II hiss. Bakı, 2002
9. S.M. Səbzəliyev Mühasibat (maliyyə) hesabata. Dərslik. Bakı, 2003
10. V. İsayev "Mühasibat uçotunun nəzəriyyəsi". Bakı, 2004
11. Q.Ə. Abbasov "Sıfırdan başlayan mühasibat (maliyyə) uçotu". Bakı, 2013
12. Богаченко Вера Михайловна «Бухгалтерский учет». Феникс, 2021. — 538 с.

**IV. Prerekvizitlər:** Fənnin tədrisi üçün öncədən Turizmə giriş fənninin tədrisi vacibdir.

**V. Korekvizit:** Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

**VI. Fənnin təsviri və məqsədi:** Müasir şəraitdə müəssisə və təşkilatların səmərəli fəaliyyətini təmin etmək üçün düzgün idarəetmə qərarlarının qəbul edilməsi vacib şərtlərdən biridir. Bunu isə mükəmməl informasiya təminatı vasitəsilə həyata keçirmək mümkündür. Müəssisə və təşkilatlarda bu informasiyaların toplanması, işlənməsi və ümumiləşdirilməsi mühasibat uçotu vasitəsilə həyata keçirilir. Mühasibat uçotu bir iqtisadi elm kimi, onun nəzəri və metodiki əsasları daha sonra dünya ölkələrinin alimləri və mütəxəssisləri tərəfindən inkişaf etdirilmişdir. Mühasibat uçotu daima təkmilləşdirilməklə bazar iqtisadiyyatı şəraitində ölkə iqtisadiyyatının formalaşması, sahibkarlığın inkişafı və idarəetmə sistemində mühüm amilə çevrilmişdir. Mövcud olan qanunçuluğa əsasən mühasibat uçotunun əsas prinsipləri müəyyən olunmuşdur. Mühasibat uçotunun prinsiplərinə uyğun olaraq, onun metodu və predmeti müəyyənləşdirilmişdir. Azərbaycan Respublikasında mühasibat uçotu məsələlərinə metodoloji və metodiki rəhbərliyi Maliyyə Nazirliyinin uçot şöbəsi tərəfindən həyata keçirilir. Maliyyə Nazirliyi mühasibat uçotu formalarını, muhasibat uçotu və hesabat məsələləri üzrə müxtəlif təlimatlar işləyib hazırlayır, mühasibat uçotu standartlarını təsdiqləyir, nümunəvi hesablar planının və digər normativ aktları, təlimatları, göstərişləri hazırlayır və təsdiq edir. Azərbaycan Respublikasının "Mühasibat uçotu haqqında" qanunu ilə birlikdə bu normativ sənədlər mühasibat uçotunun

metodoloji, metodiki və hüquqi əsaslarını təşkil edir. Mühasibat uçotu müxtəlif inkişaf mərhələlərində idarəetməni zəruri uçot informasiyaları ilə təmin edə bilmək üçün planlaşmanın, proqnozlaşmanın və təsərrüfat fəaliyyətinin təhlilinin tələblərinə uyğun qurulmalıdır. Müəssisənin idarə edilməsində mühasibat uçotunun informasiyalarından daha səmərəli istifadə edə bilmək üçün mühasibat uçotunun qabaqcıl uçot metodlarından, mühasibat uçotu beynəlxalq standartlarından istifadə olunması, uçot əməliyyatlarının kompüterləşməsi istiqamətində ətraflı iş aparılması günün vacib məsələsidir. "Mühasibat uçotu" fənninin tədrisində məqsəd ölkəmizdə uçot siyasətinin prinsipləri, yeni milli mühasibat uçotu standartları haqqında biliklər əldə etməkdən ibarətdir. Eyni zamanda pul vəsaitləri və hesablaşmaların, torpaq, tikili və avadanlıqların, qeyri-maddi aktivlərin, bioloji aktivlərin, kapitalların, fondların, ehtiyatların uçotunun aparılması xüsusiyyətlərini öyrənməkdir.

**VII. Davamiyyətə verilən tələblər:** VII. Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

**VIII. Qiymətləndirmə:** Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar, məşğələ və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal-tələbə keçilmiş materialı dərinlən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açır;
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal-tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir;
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal-tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözle	Hərflə
1	91 - 100	Əla	A
2	81-90	Çox yaxşı	B
3	71-80	Yaxşı	C
4	61-70	Kafi	D
5	51-60	Qənaətbəxş	E
6	50 və ondan aşağı	Qeyri kafi	F

**IX. Davranış qaydalarının pozulması:**Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

**X. Təqvim mövzu planı:** Cəmi: 30 saat: (30 saat mühazirə)

№	Keçirilən <u>mühazirə</u> , seminar, məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Müh. Saat	Tarix
1	2	3	4
	Mühazirə mövzuları		
1	<b>Mövzu:Müasir şəraitdə təsərrüfat uçotunun mahiyyəti, məqsədi və vəzifələri</b> Plan: 1. Təsərrüfat uçotu haqqında anlayış və müasir şəraitdə təsərrüfat uçotu qarşısında qoyulan tələblər 2. Təsərrüfat uçotunun növləri: Operativ uçot. Statistika uçotu. Mühasibat uçotu. 3. Uçotda tətbiq olunan ölçülər və onların xüsusiyyətləri 4. Mühasibat uçotunun idarəetmə sistemində yeri və rolu Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-12]	2	
2	<b>Mövzu:Mühasibat uçotunun predmeti və metodu</b> Plan: 1. Mühasibat uçotunun predmet və metodunun ümumi xarakteristikası 2. Mühasibat uçotunun predmetinin əsas obyektləri 3. Mühasibat uçotu predmetinin tarixliliyi 4. Mühasibat uçotunun metodu və onun əsas ünsürləri 5. Mühasibat uçotunun başqa iqtisadi elmlərlə əlaqəsi 6. Mühasibat uçotunun prinsipləri 7. Mühasib ixtisası və peşəkar etika Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-12]	2	

3	<p><b>Mövzu: Mühasibat uçotunun tənzimlənməsi</b> Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Mühasibat uçotu və onun əhatə etdiyi mühit. Azərbaycanda mühasibat uçotunun normativ tənzimlənməsi sistemi</li> <li>2. Mühasibat uçotu qaydalarının tənzimlənməsi</li> <li>3. Kommersiya təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu və Hesabatının konseptual əsaslarının təyinatı, məqsədi və tətbiqi sahəsi</li> <li>4. Mühasibat uçotu informasiyalarının daxili və kənar istifadəçiləri</li> <li>5. Mühasibat uçotunun təşkili qaydalarının əsas prinsipləri və spesifik xüsusiyyətləri</li> <li>6. Mühasibat uçotu haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu</li> </ol> <p>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-12]</p>	2	
4	<p><b>Mövzu: Hesablar sistemi və ikili yazılış</b> Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Mühasibat hesabları haqda anlayış, onun quruluşu və təsərrüfat əməliyyatlarının onda yazılış qaydası</li> <li>2. İkili yazılış mühasibat uçotunun metodu kimi və təsərrüfat əməliyyatlarının hesablarda ikili yazılış</li> <li>3. Sintetik və analitik hesablar. Hesablar və balans arasındakı qarşılıqlı əlaqə</li> <li>4. Sintetik və analitik hesablar üzrə dövriyyə cədvəli</li> </ol> <p>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-12]</p>	2	
5	<p><b>Mövzu: Mühasibat uçotu hesablarının təsnifatı</b> Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Mühasibat uçotu hesabları, onların təsnifatı, əhəmiyyəti və əsas prinsipləri</li> <li>2. Mühasibat uçotu hesablarının iqtisadi məzmununa görə təsnifatı</li> <li>3. Mühasibat uçotu hesablarının təyinatına və quruluşuna görə təsnifatı</li> </ol> <p>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-12]</p>	2	
6	<p><b>Mövzu: Mühasibat balansı</b> Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. İnformasiyanın əks etdirilməsinin balans metodu</li> <li>2. Mühasibat balansının mahiyyəti və onun tərtibi</li> <li>3. Balansın məzmunu və quruluşu</li> <li>4. Təsərrüfat əməliyyatlarının təsiri nəticəsində balansın dəyişməsi</li> </ol> <p>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-12]</p>	2	
7	<p><b>Mövzu: Təsərrüfat əməliyyatlarının sənədləşdirilməsi</b> Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Sənədləşmə, onun mahiyyəti və əhəmiyyəti</li> <li>2. Sənədlərin rekvizitləri</li> <li>3. Sənədlərin təsnifatı. Sərəncamverici və təsdiqedic sənədlər. İlk və icmal sənədlər.</li> <li>4. Sənədlərin qəbulu, yoxlanılması və işlənməsi</li> </ol> <p>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-12]</p>	2	
8	<p><b>Mövzu: Mühasibat uçotunda inventarlaşmanın təşkili</b> Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Inventarlaşma haqqında anlayış, onun növləri. Mühasibat uçotunda inventarlaşmanın təşkili və tənzimlənməsi xüsusiyyətləri</li> <li>2. Inventarlaşmanın həyata keçirilməsi mərhələləri</li> <li>3. Inventarlaşma nəticələrinin müəyyən edilmiş mərhələləri və onların uçotda əks etdirilməsi</li> </ol> <p>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-12]</p>	2	
9	<p><b>Mövzu: Əsas təsərrüfat əməliyyatlarının uçotu</b> Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Təsərrüfat əməliyyatlarının xarakteristikası. Təchizat, istehsal və satış prosesinin uçotu əsas təsərrüfat əməliyyatlarının uçotu kimi</li> <li>2. Müəssisədə təchizat prosesinin mahiyyəti</li> <li>3. Təchizat prosesinin uçotu</li> <li>4. İstehsal prosesinin uçotu</li> <li>5. Satış prosesinin uçotu</li> </ol> <p>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-12]</p>	2	
10	<p><b>Mövzu: Müəssisənin uçot siyasəti</b> Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Müəssisənin uçot siyasətinin mahiyyəti.</li> <li>2. Müəssisənin uçot siyasətini formalaşdırarkən qarşıya qoyulan tələblər</li> <li>3. Uçot siyasətinin formalaşması zamanı mühasibat uçotunun təşkili və aparılması</li> <li>4. Daxili uçot və hesabat qaydalarının formalaşması</li> </ol> <p>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-12]</p>	2	



7. Mühasibat uçotu informasiyalarının daxili və kənar istifadəçilər
8. Mühasibat hesabları haqda anlayış, onun quruluşu və təsərrüfat əməliyyatlarının onda yazılış qaydası
9. Mühasibat uçotu hesablarının iqtisadi məzmununa görə təsnifatı
10. Mühasibat uçotu hesablarının təyinatına və quruluşuna görə təsnifatı

## II kollektiv sualları

1. Mühasibat balansının mahiyyəti və onun tertibi
2. Sənədləşmə, onun mahiyyəti və əhəmiyyəti
3. Sənədlərin təsnifatı. Sərəncamverici və təsdiqedicilər sənədlər. İlk və icmal sənədlər.
4. Inventarlaşma haqqında anlayış, onun növləri. Mühasibat uçotunda inventarlaşmanın təşkili və tənzimlənməsi xüsusiyyətləri
5. Inventarlaşmanın həyata keçirilməsi mərhələləri
6. Təchizat prosesinin uçotu
7. İstehsal prosesinin uçotu
8. Satış prosesinin uçotu
9. Müəssisənin uçot siyasətinin mahiyyəti.
10. Müəssisədə mühasibat uçotunun əsas funksiyaları və uçotun təşkili formaları

## XV. İmtahan sualları

1. Təsərrüfat uçotu haqqında anlayış və müasir şəraitdə təsərrüfat uçotu qarşısında qoyulan tələblər
2. Təsərrüfat uçotunun növləri: Operativ uçot. Statistika uçotu. Mühasibat uçotu.
3. Uçotda tətbiq olunan ölçülər və onların xüsusiyyətləri
4. Mühasibat uçotunun idarəetmə sistemində yeri və rolu
5. Mühasibat uçotunun predmetinin əsas obyektləri
6. Mühasibat uçotunun metodu və onun əsas üsulları
7. Mühasibat uçotunun prinsipləri
8. Mühasib ixtisası və peşəkar etika
9. Mühasibat uçotu qaydalarının tənzimlənməsi
10. Mühasibat uçotu informasiyalarının daxili və kənar istifadəçiləri
11. Mühasibat hesabları haqda anlayış, onun quruluşu və təsərrüfat əməliyyatlarının onda yazılış qaydası
12. İkili yazılış mühasibat uçotunun metodu kimi və təsərrüfat əməliyyatlarının hesablarda ikili yazılış
13. Sintetik və analitik hesablar. Hesablar və balans arasındakı qarşılıqlı əlaqə
14. Sintetik və analitik hesablar üzrə dövriyyə cədvəli
15. Mühasibat uçotu hesabları, onların təsnifatı, əhəmiyyəti və əsas prinsipləri
16. Mühasibat uçotu hesablarının iqtisadi məzmununa görə təsnifatı
17. Mühasibat uçotu hesablarının təyinatına və quruluşuna görə təsnifatı
18. İnformasiyanın əks etdirilməsinin balans metodu
19. Mühasibat balansının mahiyyəti və onun tertibi
20. Balansın məzmunu və quruluşu
21. Təsərrüfat əməliyyatlarının təsiri nəticəsində balansın dəyişməsi
22. Sənədləşmə, onun mahiyyəti və əhəmiyyəti
23. Sənədlərin rekvizitləri
24. Sənədlərin təsnifatı. Sərəncamverici və təsdiqedicilər sənədlər. İlk və icmal sənədlər
25. Sənədlərin qəbulu, yoxlanması və işlənməsi
26. Inventarlaşma haqqında anlayış, onun növləri. Mühasibat uçotunda inventarlaşmanın təşkili və tənzimlənməsi xüsusiyyətləri
27. Inventarlaşmanın həyata keçirilməsi mərhələləri
28. Inventarlaşma nəticələrinin müəyyən edilmiş mərhələləri və onların uçotda əks etdirilməsi
29. Təsərrüfat əməliyyatlarının xarakteristikası. Təchizat, istehsal və satış prosesinin uçotu əsas təsərrüfat əməliyyatlarının uçotu kimi
30. Müəssisədə təchizat prosesinin mahiyyəti
31. Təchizat prosesinin uçotu
32. İstehsal prosesinin uçotu
33. Satış prosesinin uçotu
34. Müəssisənin uçot siyasətinin mahiyyəti
35. Müəssisənin uçot siyasətini formalaşdırarkən qarşıya qoyulan tələblər
36. Uçot siyasətinin formalaşması zamanı mühasibat uçotunun təşkili və aparılması
37. Mühasibat uçotunun təşkili qaydaları
38. Mühasibat uçotunun təşkilinin əsas prinsipləri
39. Müəssisədə mühasibat uçotunun əsas funksiyaları və uçotun təşkili formaları
40. Turizm xidmətinin iqtisadi mahiyyəti və milli iqtisadiyyatın inkişafında onun rolu
41. Turizm xidmətinin təşkili əsasları və onların xüsusiyyətləri
42. Turizm xidmətində təsərrüfat əməliyyatlarının sənədləşdirilməsi
43. Turizm xidmətində gəlirlərin, xərclərin və maliyyə nəticələrinin uçotu
44. Mehmanxana xidmətinin məzmunu və iqtisadi əhəmiyyəti
45. Mehmanxana xidmətinin mühasibat uçotunu tənzimləyən normativ-hüquqi sənədlər
46. Mehmanxana xidmətində mühasibat uçotunun xüsusiyyətləri
47. Mehmanxana xidmətində gəlir mənbələrinin və xərclərin ilk sənədlərlə rəsmiləşdirilməsi

- 48. Mühəsibat (maliyyə) hesabatının mahiyyəti, əhəmiyyəti və xüsusiyyətləri
- 49. Hesabatın tərkibi, növləri, tərtib olunma qaydası
- 50. Mühəsibat (maliyyə) hesabatının istifadə və təqdim edilmə müddətləri

Sillabus "Maliyyə idarəetməsi və audit" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq olunmuşdur ("26" "XII" 2024-cü il "07" sayılı iclas protokolu).

Kafedra müdiri:



dos. Əlixan Bədəlov

Fənn müəllimi:



B/m. Səriyyə Tağızadə

Əbul dəvə G T Əliyev